

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DU LỊCH

TRE VIỆT TRONG HOẠT ĐỘNG
DU LỊCH

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

Giảng viên hướng dẫn : Ths. Bùi Thanh Thủy

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Hiền

Lớp : VHDL 16C

HÀ NỘI - 2012

MỤC LỤC

MỤC LỤC	1
MỞ ĐẦU.....	4
CHƯƠNG 1: HÌNH TƯỢNG CÂY TRE TRONG VĂN HÓA	
VIỆT NAM	9
1.1 Đặc tính sinh học của cây tre	9
1.2 Tre Việt Nam	11
1.3 Vai trò của cây tre trong đời sống văn hóa	13
<i>1.3.1 Vai trò của cây tre trong văn hóa Châu Á.....</i>	<i>13</i>
<i>1.3.2 Vai trò của cây tre trong văn hóa Việt Nam</i>	<i>16</i>
1.3.2.1 Cây tre trong đời sống sinh hoạt văn hóa, tín ngưỡng.....	16
1.3.2.2 Cây tre trong lịch sử quân sự Việt Nam	20
1.3.2.3 Cây tre trong đời sống sinh hoạt, lao động sản xuất	22
1.3.2.4 Cây tre trong y học cổ truyền, ẩm thực.....	27
1.3.2.5 Cây tre trong âm nhạc truyền thống	29
1.3.2.6 Cây tre trong các trò chơi dân gian.....	32
CHƯƠNG 2: CÂY TRE TRONG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH.....	35
2.1 Những ứng dụng của cây tre nhìn từ góc độ du lịch.....	35
<i>2.1.1 Tre tạo nên những sản phẩm lưu niệm độc đáo</i>	<i>35</i>
<i>2.1.2 Tre trong không gian kiến trúc Việt gắn với</i>	
<i>hoạt động du lịch.....</i>	<i>40</i>
<i>2.1.3 Cây tre tạo nên những điểm du lịch làng nghề</i>	<i>48</i>
<i>2.1.4 Cây tre là hình ảnh đặc trưng trong quảng bá du lịch.....</i>	<i>54</i>

2.2 Cây tre giúp du khách thẩm nhận giá trị văn hóa Việt Nam.....	56
CHƯƠNG 3: GIẢI PHÁP XÂY DỰNG HÌNH ẢNH CÂY TRE – MỘT NÉT VĂN HÓA VIỆT TRONG LÒNG DU KHÁCH	63
3.1 Bảo vệ và phát triển nguồn nguyên liệu tre	63
3.2 Tôn vinh nguyên liệu tre Việt trong các hoạt động du lịch	68
3.3 Đẩy mạnh hoạt động du lịch từ các làng nghề mây tre đan	72
3.4 Quảng bá hình ảnh tre Việt	76
3.5 Thiết kế chương trình du lịch với chủ đề tre Việt Nam.....	80
KẾT LUẬN.....	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	86
PHỤ LỤC KHÓA LUẬN.....	87

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Các nền văn hóa lúa nước Đông Nam Á có ba hình ảnh quen thuộc là cây lúa, con trâu và cây tre. Tạp chí “Văn hóa Châu Âu” của Nhật Bản cũng đã coi tre là biểu tượng của tính năng động Châu Á.

Cây tre có vai trò vô cùng quan trọng trong nền văn hóa Việt Nam, là một trong những hình ảnh phổ biến và đặc trưng nhất của Việt Nam. Từ bao đời nay, tre đã có mặt hầu khắp các nẻo đường đất nước và gắn bó thủy chung với cộng đồng dân tộc Việt Nam. Đặc biệt, trong tâm thức người Việt, cây tre chiếm vị trí sâu sắc và lâu bền hơn cả, được xem như là biểu tượng của người Việt trên đất Việt.

Cùng với hình ảnh cây đa, bến nước, sân đình, những thành tố quen thuộc của những ngôi làng Việt cổ truyền thì những bụi tre làng từ ngàn năm đã có sự cộng sinh, cộng cảm đối với người dân Việt. Cây tre không những được sử dụng làm thức ăn, dụng cụ lao động, các vật dụng trong gia đình... mà cây tre còn gắn bó với bao thăng trầm của lịch sử đất nước: “Đất nước đứng lên khi dân mình biết trồng tre mà đánh giặc...”. Trải qua nhiều giai đoạn trong tiến trình của lịch sử, những lũy tre xanh đã trở thành “Pháo đài xanh” vững trãi chống quân xâm lược, thiên tai và sự đồng hóa văn hóa. Tre trở thành vũ khí chống quân thù với gậy tre, cộc tre, chông tre, mìn tre... góp phần tạo nên những chiến tích oai hùng, đem lại độc lập tự do cho tổ quốc.

Vốn gần gũi và thân thiết với dân tộc, cây tre cũng là nguồn cảm hứng vô tận trong văn học, nghệ thuật. Từ những câu chuyện cổ tích (nàng Út óng tre, cây tre trăm đốt...) đến ca dao, tục ngữ đều có hình ảnh của cây tre. Tre góp mặt trong các làn điệu dân ca, điệu múa sạp phổ biến trong cả nước, là

một trong những chất liệu khá quan trọng để tạo ra các nhạc khí dân tộc như: sáo, khèn, đàn tơ rưng... Tre đi vào cuộc sống của mỗi người, trong sâu thẳm tâm hồn người Việt.

Ngày nay, trong quá trình hội nhập quốc tế và hiện đại hóa thì tre lại trở thành những sản phẩm kinh tế, có giá trị văn hóa và thẩm mỹ cao được du khách nước ngoài ưa chuộng.

Du lịch đã và đang trở thành một ngành kinh tế mũi nhọn của Việt Nam. Du khách đến với Việt Nam bị thu hút bởi con người cũng như những nét đặc trưng của nền văn hóa lúa nước lâu đời. Và trong nền văn hóa ấy, hình ảnh cây tre Việt có một vị trí vô cùng quan trọng. Cây tre là một trong những biểu tượng đặc trưng nhất mà qua đó tinh thần, cốt cách cũng như những nét phong tục, tập quán, văn hóa... của con người Việt Nam thể hiện rõ nét. Nhìn thấy tre như nhìn thấy Việt Nam. Từ những giá trị trên, có thể thấy cây tre sẽ đóng một vị trí quan trọng như thế nào trong hoạt động du lịch của Việt Nam tạo nên ấn tượng và nét riêng về hình ảnh, văn hóa Việt Nam nếu chúng ta biết khai thác. Nhưng trong thực tế cây tre vẫn chưa thực sự được chú trọng, tìm hiểu và khai thác trong cả hai lĩnh vực: kinh tế và du lịch. Nó vẫn là một “ tài nguyên du lịch” ở dạng “tiềm ẩn”.

Vì vậy việc nghiên cứu đề tài “*Tre Việt trong hoạt động du lịch*” cố gắng góp phần làm rõ vị trí, vai trò của cây tre trong nền văn hóa Việt, trong tâm thức người Việt để từ đó đưa ra những giải pháp nhằm phát huy vị thế của cây tre trong hoạt động du lịch, xây dựng hình ảnh của biểu tượng thực vật này trong lòng du khách với ý nghĩa cảm nhận sâu sắc về bản sắc văn hóa Việt Nam.

2. Mục đích nghiên cứu đề tài

Vận dụng những cơ sở lý luận về khoa học du lịch và kiến thức văn hóa để xác định vị thế của cây tre trong nền văn hóa Việt. Khám phá thêm một

nguồn nguyên liệu du lịch tiềm năng, từ đó đưa ra những ứng dụng của cây tre trong hoạt động du lịch, cũng như tìm hiểu thực tế ngành du lịch đã sử dụng nó như thế nào để xây dựng hình ảnh du lịch Việt Nam từ đó góp phần tìm ra những giải pháp để tạo dựng hình ảnh cây tre trở thành một giá trị văn hóa Việt trong lòng du khách, một biểu tượng riêng có của ngành du lịch Việt Nam.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Cây tre Việt Nam

Phạm vi nghiên cứu của đề tài là tìm hiểu thực tế tại một số nhà hàng, khách sạn, cửa hàng thủ công mỹ nghệ, các làng nghề trên địa bàn Hà Nội.

4. Tình hình nghiên cứu đề tài.

Tre là biểu tượng đặc trưng của dân tộc Việt Nam, gắn bó với cuộc sống cũng như tượng trưng cho tinh thần và cốt cách dân tộc Việt. Vì vậy tre đã trở thành đề tài nghiên cứu của nhiều nhà khoa học.

Tre là cảm hứng sáng tác của rất nhiều nhà thơ, nhà văn như những bài: “Cây tre Việt Nam” của nhà văn Thép Mới; Tre Việt Nam của nhà thơ Nguyễn Duy,...Đặc biệt, các nhà khoa học trong ngành nông – lâm nghiệp nghiên cứu về tre từ góc độ sinh học và kinh tế như các tác phẩm: “Nghiên cứu về tre, trúc của Munro” (1868), “Nhiên cứu về tre, trúc Ấn Độ” (Gamble 1896) và tác phẩm “Nghiên cứu về thực vật chí Đông Dương” (Leconte 1923)...của các nhà nghiên cứu trên thế giới. Ở Việt Nam có các tác phẩm như: “Cây cỏ Việt Nam” của Phạm Hoàng Độ (1994) ; NXB Trẻ - HCM; “Danh mục các loài thực vật Việt Nam” (2005), ĐH Quốc Gia Hà Nội và viện Công nghệ soạn thảo đề cập phân họ tre (Bambusoideae); “Nghiên cứu về tài nguyên tre Việt Nam” của Nguyễn Tư Ưông 2001: cung cấp thông tin về giá trị kinh tế, diện tích, kiểu sống, trữ lượng loài, nguy cơ tuyệt chủng... của cây tre Việt Nam; “Gây trồng tre, trúc” của Ngô Quang Lê; NXB ĐH Nông

Nghiệp; “Phân tích chuỗi giá trị ngành mây tre đan và mũ” của Cao Thị Hồng Minh, Phạm Thị Bốn, Nguyễn Thị Minh Hương. Nghiên cứu được tài trợ bởi dự án Nuffic Hà Lan, “Nghiên cứu sinh lý tre, trúc” của Koichiro Ueda, Vương Tấn Nhị dịch; Viện khoa học và kỹ thuật...Nghiên cứu về chế biến và bảo quản tre, trúc có đề tài: “Nghiên cứu về bố trí dây truyền, sản xuất và chế biến tre, nứa, trúc” (Lê Văn Hỷ 1971).

Bên cạnh những công trình nghiên cứu trên, cũng có những công trình nghiên cứu về cây tre, nhìn từ góc độ văn hóa như cuốn “Cây tre – Bamboo” của nhà văn Hữu Ngọc và một số các bài viết ngắn đăng trên các tạp chí. Tuy nhiên cho đến nay chưa có nhiều tác giả nghiên cứu cây tre với tư cách là nguồn lực du lịch. Vì vậy, việc nghiên cứu hình tượng cây tre trong văn hóa Việt Nam từ đó đưa ra những giải pháp để tạo dựng hình ảnh cây tre trong lòng du khách giúp du khách thẩm nhận được nét bản sắc Việt Nam của văn hóa Việt Nam là một vấn đề có ý nghĩa lớn đối với ngành du lịch nói riêng và xây dựng hình ảnh Việt Nam nói chung.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện đề tài nghiên cứu này, một số phương pháp đã được sử dụng như:

Phương pháp du lịch học

Phương pháp văn hóa học

Phương pháp kết hợp của du lịch học và văn hóa học.

Phương pháp sưu tầm, chọn lọc, so sánh, thống kê tư liệu.

Phương pháp phân tích đánh giá tổng hợp tư liệu.

Phương pháp khảo sát điều tra thực địa.

6. Bố cục đề tài

Ngoài phần mở đầu và kết luận, đề tài gồm 3 chương chính:

Chương 1: Hình tượng cây tre trong văn hóa Việt Nam

Chương 2: Cây tre trong hoạt động du lịch

Chương 3: Giải pháp xây dựng hình ảnh cây tre – Một nét văn hóa Việt trong lòng du khách.

Tài liệu tham khảo

Phụ Lục

Phụ lục 1: Một số bài thơ, bài văn viết về cây tre

Phụ lục 2: Một số hình ảnh về cây tre và các sản phẩm từ tre

2.1 Hình ảnh khu bảo tồn tre Phú An (Bến Cát – Bình Dương)

2.2 Vật dụng bằng tre

2.3 Đồ nội thất bằng tre

2.4 Đồ lưu niệm bằng tre

2.5 Một số sản phẩm công nghệ cao được trang trí bằng tre

2.6 Sản phẩm của làng nghề Phú Vinh

Tài liệu tham khảo

1. Ch.b: Hữu ngọc, Lady Borton (2006), *Bamboo = Cây tre*, NXB Thế giới.
2. Phạm Hoàng Độ (1996), *Cây cỏ Việt Nam*, NXB Trẻ.
3. Khóa Luận tốt nghiệp của Phùng Thanh Hải, ĐH Văn Hóa Hà Nội,
Hàng thủ công truyền thống trong hoạt động kinh doanh du lịch
4. Nguyễn Thị Thu Hiền (2007), *Địa danh du lịch Việt Nam*, NXB Từ
Điển bách khoa.
5. Tổng cục du lịch (tháng 9 – 2007), *Non nước Việt Nam*, NXB Hà Nội
6. Trần Văn Thông (2006), *Tổng quan du lịch*, NXB ĐH Quốc Gia Hồ Chí
Minh.
7. Nguyễn Tư Ưởng (2001), *Nghiên cứu về tài nguyên tre Việt Nam*.
8. Trần Quốc Vượng (tháng 6 – 2003), *Văn hóa Việt Nam tìm tòi và suy
ngẫm*, NXB Văn học.
9. Bùi Thị Hải Yến (2005), *Các tuyến điểm du lịch Việt Nam*, NXB Giáo
Dục Hà Nội .
10. Bùi Thị Hải Yến (2006), *Qui hoạch du lịch*, NXB Giáo Dục.
11. Một số bài thơ, bài văn, truyện cổ tích... có hình tượng cây tre: Thép
Mới (1958): *Cây tre Việt Nam*; Nguyễn Duy (1971-1972): *Tre Việt
Nam*;... Cây tre trăm đốt, Thánh Gióng...
12. Một số nguồn internet:
Tre: <http://vi.wikipedia.org/wiki/Tre>
Cây tre Việt Nam:
<http://my.opera.com/thienthancuame/blog/show.dml/2875149>
Mây tre đan Phú Vinh vuron ra thị trường thế giới:
<http://hanoi.vietnamplus.vn/Home/May-tre-dan-Phu-Vinh-vuon-ra-thi-truong-the-gioi/20106/1862.vnplus>
Thuộc từ cây tre:
<http://www.khoahocphothong.com.vn/news/detail/12393/-thuoc-tu-cay-tre.html>